

Enbacksskolans plan mot diskriminering och kränkande behandling

Grunduppgifter

Planen omfattar förskoleklass, grundskola 1-9 och skolans fritidshem och fritidsklubb. Rektor är ansvarig för planen.

Vår vision

Enbacksskolan är en lysande stjärna på Stockholms skolhimmel!

Vi arbetar för elevernas kunskapsutveckling och vill att alla elever känner sig trygga i skolan.

Vi tar avstånd från alla former av diskriminering och kränkande behandling av elever.

Planen gäller under 2012-12-01 - 2013-10-31.

Elevernas delaktighet

Elevers åsikter om tidigare års likabehandlingsplan har samlats in via elevrådet och från elever i åk 8.

En kartläggning av elevernas upplevelse av skolan har gjorts. Samtal har förts med elever och skolpersonal och eleverna har fått fylla i en psykosocial arbetsmiljöenkät. De har också pratat om trygga och otrygga platser utifrån kartor över skolan och skolgården.

Vårdnadshavarnas delaktighet

Vid utvecklingssamtalen har alla föräldrar möjlighet att ge synpunkter på skolan. Skolans föräldraråd tar upp föräldrarnas synpunkter på skolan.

Personalens delaktighet

Skolans personal har varit delaktig genom samtal med eleverna.

Samtal i arbetslagen på studiedag.

Förankring av planen

Eleverna

Elevråden behandlar planen på sina möten.

Klassråden tar upp en punkt från likabehandlingsplanen varje möte.

Föräldrarna

Planen som helhet läggs ut på skolans hemsida.

Föräldrarådet diskuterar planen.

Personalen

Personalen diskuterar på arbetslagsmöten, ger förslag och synpunkter.

Likabehandlingsplanen anslås på skolans interna datasystem samt på hemsidan.

Utvärdering

Fjolårets plan utvärderades genom att planen togs upp på elevråd, under elevens val i årskurs 8, i ledningsgruppen och i elevhälsoteamet.

På studiedagen diskuterade all personal skolans arbete mot diskriminering och kränkande behandling.

Skolledning, personal och elever var delaktiga i utvärdering av fjolårets plan.

Resultat av utvärderingen av fjolårets plan

Resultatet av samtal med elever visade att

- Få av eleverna känner till att det finns en likabehandlingsplan på skolan. De åtgärder som beskrivits i den har inte blivit gjorda.
- Eleverna tycker att förra årets likabehandlingsplan är krånglig och de undrar vem den är skriven för.

Resultatet av samtal med skolpersonal visar att den åtgärd som gjorts är att diskutera värdegrundsfrågor. Detta är ett löpande inslag i skolans verksamhet.

I arbetslagsdiskussionerna under studiedagen i höst framkom att

Personalen upplever att de har god kunskap om lagstiftningen och diskrimineringsgrunderna.

- Personalen upplevde att de följde de åtgärdande rutinerna och förebyggde med värdegrundssamtal men att skolans likabehandlingsplan inte kändes så levande.
- Personalen i de lägre åren framförde att eleverna visade tolerans mot andra med funktionsnedsättningar. Tillmälen gällande religiös tillhörighet eller kön kunde förekomma.
- Personalen i de äldre åren såg att det kan vara svårt för eleverna att avvika och vara annorlunda utifrån könsidentitet och – uttryck, även nedsättande tillmälen pga. kön kunde förekomma.

Under hösten kom det fram från både elever, föräldrar och personal att rasterna för de yngre barnen fungerade dåligt. Det var brist på aktiviteter och det förekom ofta konflikter bland eleverna.

Årets plan ska utvärderas senast 2013-11-30.

Arbetslagen, klassråden och fritidsråden följer upp arbetet genom samtal.

Trygghetsgruppen sammanställer anmälda fall och analyserar utifrån likabehandlingsperspektiv.

Arbetslagen utvärderar elevernas känsla av trygghet och analyserar resultaten utifrån könsperspektiv.

En könsdifferentierad sammanställning av elevresultaten görs i slutet på läsåret.

Skolledningen utvärderar tillsammans med personalen i medarbetarsamtalen.

Föräldrarådet ger förslag på förbättringar varje vår.

Brukarundersökningen ger ett resultat på upplevd trygghet i åk Förskoleklass, 2, 5 och 8.

Brukarundersökningen ger ett resultat på elevernas upplevelse av arbetsro samt om eleverna blivit utsatta för våld och hot.

Ansvarig för att årets plan utvärderas är skolans rektor.

Främjande insatser

Namn **Värdegrundssamtal**

Områden som berörs av insatsen

- Kränkande behandling, Kön, Könsidentitet eller könsuttryck, Etnisk tillhörighet, Religion eller annan trosuppfattning, Funktionsnedsättning, Sexuell läggning och Ålder

Mål och uppföljning

- Värdegrundsfrågor ska vara ett stående inslag och följs upp regelbundet i samtal.

Insats

- Att ständigt ta upp och hålla värdegrunden levande genom diskussion med eleverna.

Ansvarig

- All skolpersonal

Datum när det ska vara klart

- Arbetet pågår under hela läsåret

Namn **Ordningsreglerna**

Områden som berörs av insatsen

- Kränkande behandling, Kön, Könsidentitet eller könsuttryck, Etnisk tillhörighet, Religion eller annan trosuppfattning, Funktionsnedsättning, Sexuell läggning och Ålder

Mål och uppföljning

- Ordningsreglerna ska vara väl kända. Ordningsreglerna bidrar till att skapa en lugn arbetsmiljö på skolan.
- Ordningsreglerna följs upp kontinuerligt i verksamheten.

Insats

- Att gå igenom ordningsreglerna, prata om på vilket sätt de är bra för alla på skolan och använda sig av konsekvenser om ordningsreglerna inte följs.

Ansvarig

- All skolpersonal och alla elever medverkar

Datum när det ska vara klart

- Arbetet pågår under hela läsåret

Namn **Vuxennärvaro**

Områden som berörs av insatsen

- Kränkande behandling, Kön, Könsidentitet eller könsuttryck, Etnisk tillhörighet, Religion eller annan trosuppfattning, Funktionsnedsättning, Sexuell läggning och Ålder

Mål och uppföljning

- Ingen kränkande behandling eller trakasserier under raster och lunch.

Insats

- Rastansvarig personal finns i rastutrymmen

Ansvarig

- Närvarande skolpersonal i matsal
- Samarbete med Verdandi under rasttid två dgr/vecka.
- Rastansvarig personal, närvarande skolpersonal

Datum när det ska vara klart

- Arbetet pågår under hela läsåret

Namn **Elevinflytande genom förslagslådor**

Områden som berörs av insatsen

- Kränkande behandling, Kön, Könsidentitet eller könsuttryck, Etnisk tillhörighet, Religion eller annan trosuppfattning, Funktionsnedsättning, Sexuell läggning och Ålder

Mål och uppföljning

- Eleverna får inflytande i fritidsaktiviteterna genom att lämna förslag på fritidsaktiviteter i förslagslådorna.
- Arbetet följs upp i fritidsråden

Insats

- Elevernas förslag behandlas i fritidsråden och elevernas idéer används i verksamhetsplaneringen.

Ansvarig

- Fritidspersonalen

Datum när det ska vara klart

- 2012.12.01

Namn **Rastaktiviteter med vuxna och elever**

Områden som berörs av insatsen

- Kränkande behandling, Kön, Könsidentitet eller könsuttryck, Etnisk tillhörighet, Religion eller annan trosuppfattning, Funktionsnedsättning, Sexuell läggning och Ålder

Mål och uppföljning

- Rasterna blir lugna, eleverna hittar passande aktiviteter, det sociala samspelet mellan eleverna i åldrar gynnas positivt, de vuxna är aktiva förebilder under rasterna.
- Uppföljning i klassråden och elevråden.

Insats

- Rastaktiviteterna ses över och eleverna involveras i planeringen och utvecklas i att ta ansvar för sina val och handlingar.
- Skolans tre elevråd får 5.000 kr var att köpa in lekmaterial för.

Ansvarig

- Elevråden planerar, all personal

Datum när det ska vara klart

- December 2012

Namn **Intressebaserade val till fritidsaktiviteter**

Områden som berörs av insatsen

- Kränkande behandling, Kön, Könsidentitet eller könsuttryck, Etnisk tillhörighet, Religion eller annan trosuppfattning, Funktionsnedsättning,

Mål och uppföljning

- Att eleverna uppmuntras att välja aktiviteter utifrån sina egna intressen, inte utifrån kön.
- Följs upp i fritidsråden och samlingar samt i individuella samtal med eleverna.

Insats

- Fritidsavdelningarna inreder olika rum för varierade fritidsaktiviteter. Eleverna får sedan träna på att välja aktiviteter utifrån vad de personligen är intresserade av.

Ansvarig

- Fritidspersonalen

Datum när det ska vara klart

- December 2012

Namn **Samverkan mellan förskoleklass, fritids och skola utvecklas**

Områden som berörs av insatsen

- Kränkande behandling, Kön, Könsidentitet eller könsuttryck, Etnisk tillhörighet, Religion eller annan trosuppfattning, Funktionsnedsättning, Sexuell läggning och Ålder

Mål och uppföljning

- Samverkan inom skolan ökar och eleverna får naturlig kontakt med andra, vilket gynnar den sociala samhörigheten och ger möjlighet till olika vänskapsband.
- Uppföljning sker på ledningsgruppsmöten och skolans pedagogiska konferenser

Insats

- Personalen i de olika verksamheterna samplanerar en gång/månad.
- Skolsamverkan med fritidspersonalen i klasserna på förmiddagen för att stödja elever och gynna elevernas och gruppernas sociala utveckling.
- Samverkan mellan förskoleklass och åk 1 så att personal och elever blandas för en ökad inläring och ökade sociala kontakter över åldersgränserna.

Ansvarig

- Arbetslag FF och 1-3

Datum när det ska vara klart

- Regelbundet återkommande under läsåret.

Namn **Likabehandlingsplanen görs känd bland eleverna**

Områden som berörs av insatsen

- Kränkande behandling, Kön, Könsidentitet eller könsuttryck, Etnisk tillhörighet, Religion eller annan trosuppfattning, Funktionsnedsättning, Sexuell läggning och Ålder

Mål och uppföljning

- Att eleverna förstår innebörden i skolans likabehandlingsplan.
- Elevråden, klassråden följer upp

Insats

- Likabehandlingsplanen diskuteras i klassråden och elevråden så att eleverna får möjlighet att bearbeta den så att de förstår innehållet.

Ansvarig

- All personal. elevrådsansvariga i elevråden, klasslärarna/mentorer/fritidspersonal i klassråden/fritidsråden

Datum när det ska vara klart

- Fortlöpande under hela läsåret

Kartläggning

Kartläggningsmetoder

- Kartläggningen har gjorts genom samtal med elever och skolpersonal och eleverna har fått fylla i en psykosocial arbetsmiljöenkät.
- Eleverna har pratat om trygga och otrygga platser utifrån kartor över skolan och skolgården.
- Personalen har samtalat med eleverna.
- Personalen har diskuterat i arbetslagen.
- Föräldrarna har tagit upp synpunkter vid föräldrarådet.
- Resultaten på brukarundersökningen gällande trygghet, arbetsro och utsatt för våld.

Områden som berörs i kartläggningen

- Kränkande behandling, Kön, Könsidentitet eller könsuttryck, Etnisk tillhörighet, Religion eller annan trosuppfattning, Funktionsnedsättning, Sexuell läggning och Ålder

Hur eleverna har involverats i kartläggningen

- Eleverna har pratat och fyllt i en enkät.
- Eleverna har svarat på brukarundersökningen
- Samtal med personal.

Hur personalen har involverats i kartläggningen

- Personalen har observerat och pratat med eleverna och samlat in deras åsikter.
- Personalen har diskuterat arbetslagsvis på studiedagen.

Resultat och analys

- Kartläggningen visar att de allra flesta av eleverna känner sig trygga och trivs bra i skolan.
- De flesta tycker att stämningen i klassen och mellan skolans elever är bra.
- Flertalet tycker att de blir behandlade med respekt av personal på skolan och att de oftast har någon vuxen att prata med. Detta samtidigt som flera uppger att det förekommer att elever utsätts för mobbning på skolan och inte alltid blir respektfullt bemötta av andra elever.
- Angående arbetsro så uttrycker elever att det behöver vara bättre arbetsro i klassrummen.
- När det gäller uppehållsrum och skolgård så finns många förbättringar att göra tycker eleverna.
- Eleverna upplevde att en del toaletter var orena och kändes otrygga.
- Eleverna hade inte förstått likabehandlingsplanen.
- Personalen har kunskap om lagstiftningen och diskrimineringsgrunderna, genomför värdegrundssamtal med eleverna och följer de åtgärdande rutinerna på skolan.
- Personalen upplevde att planen i sin helhet inte kändes som ett levande dokument.

Förebyggande åtgärder

Namn **Toaletterna hålls rena**

Områden som berörs av åtgärden

- Kränkande behandling

Mål och uppföljning

- Tryggt och fräscht på toaletterna.

Åtgärd

- Elevråden och klassråden diskuterar hur vi kan hålla våra toaletter rena. Skolans administrativ chef och vaktmästaren är involverade i diskussionerna.
- Föräldrarådets idéer inhämtas.

Åtgärden motiveras genom att kartläggningen visade att toaletterna är en plats som upplevs som otrygg. Golven i en del toaletter blir orena under skoldagen.

Ansvarig

Eleverna, personal, administrativ chef, vaktmästeriet

Datum när det ska vara klart

Arbetet pågår under hela läsåret

Namn **Flera rastaktiviteter**

Områden som berörs av åtgärden

Mål och uppföljning

- Trygghet och meningsfullhet under rasten.
- Eleverna får inflytande i planeringen och tar ansvar.
- Uppföljning i klassråd och elevråd

Åtgärd

- Vi planerar för rastaktiviteter tillsammans med eleverna.
- Vi involverar de äldre eleverna att leka med de yngre.
- De vuxna fördelar rastarbetsuppgifterna så att en del har tillsyn och en del är aktiva förebilder i lekarna.

Åtgärden motiveras genom att kartläggningen visade att många elever upplever att det är för lite att göra under rasterna. Personalen har rätt ut ett flertal konflikter mellan eleverna under rasttid. Föräldrarna hade synpunkter på rasterna.

Ansvarig

All personal, elevråden och klassråden planerar

Datum när det ska vara klart

December 2012 och pågår därefter under läsåret

Namn **Förankrad likabehandlingsplan**

Områden som berörs av åtgärden

- Kränkande behandling, Kön, Könsidentitet eller könsuttryck, Etnisk tillhörighet, Religion eller annan trosuppfattning, Funktionsnedsättning, Sexuell läggning och Ålder

Mål och uppföljning

- Att eleverna förstår skolans likabehandlingsplan och får möjlighet att ta sitt personliga ansvar för att medverka till förbättringar på skolan.

Åtgärd

- Likabehandlingsplanen behandlas i olika omgångar med eleverna under läsåret.
- Ord och begrepp i planen diskuteras och förklaras.
- Åtgärder och insatser kopplas till vardagen.

Åtgärden motiveras genom att kartläggningen visade att elevernas kunskap om likabehandlingsplanen var bristfällig. Personalen upplevde att likabehandlingsplanen inte var ett levande dokument.

Ansvarig

Mentorer/klasslärare/fritidspersonal i klassråden, elevråden

Datum när det ska vara klart

Fortlöpande under läsåret

Namn Ungdomsmottagningen informerar

Områden som berörs av åtgärden

- Kränkande behandling, Kön, Könsidentitet eller könsuttryck, Sexuell läggning

Mål och uppföljning

Eleverna får information om sex, samlevnad och sexualitet

Åtgärd

- Ungdomsmottagningen informerar elever i åk 8.

Åtgärden är motiverad eftersom det kan vara svårt för eleverna i de högre årskurserna att våga vara annorlunda utifrån kön och könsuttryck

Ansvarig

Skolsköterska

Datum när det ska vara klart

hösten 2012

Rutiner för akuta situationer

Policy

Det råder nolltolerans mot kränkningar och trakasserier på vår skola. Vi tar avstånd från alla former av diskriminering, trakasserier och kränkande behandling av elever.

Rutiner för att tidigt upptäcka trakasserier och kränkande behandling

Uppmärksamma kännetecken

Personal och föräldrar är uppmärksamma på kännetecken som kan tyda på att en elev är utsatt för trakasserier och kränkande behandling.

- Arbetslaget ansvarar att fördela eleverna så att varje elev har en mentor som håller kontakten med eleven och med hemmet.
- Arbetslaget ansvarar att föra samtal individuellt och i grupp med eleverna.
- Lärare och fritidspersonal ansvarar att alla elever har tillgång till fritidsråd och klassråd.
- Arbetslaget ansvarar att planera in och genomföra regelbundna etiska samtal med eleverna.
- Rektor ansvarar att skolan har ordningsregler
- Arbetslaget ansvarar att informera föräldrarna om reglerna och förankra reglerna i elevgruppen
- Skolsköterska och kurator uppmärksammar ev kännetecken i sina samtal med eleverna och finns som stöd till personalen i sociala frågor.

Gemensam uppfattning

Personalen har en gemensam uppfattning om vad som menas med trakasserier och kränkande behandling och vad de vuxna i skolan ska reagera på.

- Alla arbetslag ansvarar att diskutera värdegrundsfrågor så att en gemensam syn skapas

Uppsikt och närvaro

Personalen har god uppsikt över eleverna under lektionsfri tid och personalen rör sig där eleverna upplever otrygga.

- Ledningsgruppen ansvarar för ett schema för rasttillsyn
- Arbetslaget ansvarar för vuxennärvaron i omklädningsrummen
- Elevråden ansvarar för att planera in rastaktiviteter

Regelbundna undersökningar

Skolan undersöker regelbundet om det finns elever som är utsatta för trakasserier eller kränkande behandling

- Arbetslaget ansvarar att stämma av situationen i elevgruppen regelbundet
- Mentor ansvarar att skapa en kontakt med hemmet och finnas som en länk mellan skolan och hemmet.

- Trygghetsgruppen utreder misstänkt mobbing
- All personal är uppmärksam på signaler
- Närvaroregistrering genomförs, mentor utreder frånvaro
- Kurator och skolsköterska arbetar uppsökande bland eleverna

Någon att prata med

Alla elever har någon vuxen som de med förtroende kan vända sig till om de eller någon anna blir utsatt för trakasserier eller kränkande behandling

- Skolan har en trygghetsgrupp som vem som helst kan anmäla misstänkt mobbing till Skolsköterska, psykolog och kurator finns på skolan som eleverna kan vända sig till
- Varje elev har en mentor
- Fritidspersonal finns med under elevernas hela skoldag

Skolan engagerar sig i trakasserier och kränkande behandling som sker mellan eleverna utanför skolan t.ex. om det förekommer nätmobbing

- All personal är observanta på signaler, Kränkningar utreds skyndsamt, information om sociala medier ges till elever i förebyggande syfte.

Personal som elever och föräldrar kan vända sig till

1. Mentor eller fritidspersonal, nås via telefonnummer som finns i skolans informationsfolder eller via expeditionen, 08 508 03 900.
2. Karin Moricz Karlsson, Claudia Banares via elevhälsoteamet, nås via expeditionen 08 508 03 900
3. Administrativ chef Kari-Pekka Santala, 08 508 03 928
4. Rektor Raija Ikonen, 08 508 03 925
5. Grundskolechef Lee Orberon, nås via växel 08 508 33 00

Rutiner för att utreda och åtgärda när elev kränks av andra elever

1. All skolpersonal som upptäcker pågående kränkningar/trakasserier ska genast ingripa för att skydda den utsatte och ta avstånd från det som sker genom att markera att det som äger rum inte är tillåtet. Då den akuta situationen åtgärdats meddelas elevernas mentorer.

All skolpersonal som på annat sätt får veta att en elev anser sig blivit utsatt för trakasserier/kränkande behandling informerar elevens mentor.

2. Mentor och ev ytterligare en person talar med den/de elever som kan ha utfört kränkningen för att klargöra vad som hänt.
3. Föräldrar till de elever som är inblandade informeras av mentor. Berätta vad som har hänt och hur skolan arbetar vidare. Be föräldern prata med sitt barn om vikten att kränkningar inte får förekomma.
4. Mentorer/ansvariga lärare talar med alla inblandade elever, både den utsatte och den/de som utövat kränkningen. Man utreder vad som hänt och förklarar att kränkningar ej får förekomma. Man gör en plan för hur kränkningarna nu ska upphöra. Bestäm tid för uppföljning en vecka senare. Samtalen dokumenteras av mentor/ansvarig lärare.
5. Mentor informerar föräldern om vad som nu beslutats.
6. Meddela elevhälsoteam och rektor om vad som skett och vad som gjorts.
7. Rektor anmäler kränkande behandling till huvudmannen.
8. Eleverna hålls under uppsikt.
9. Uppföljande samtal hålls enligt planeringen i steg 3. Därefter kontaktas föräldrarna för att delges information om hur det har gått. Eleverna hålls även fortsättningsvis under uppsikt.

Dokumentera samtalen.

10. Om kränkningar och trakasserier fortsätter skrivs en anmälan till skolans Trygghetsgrupp. Anmälan lämnas till skolsköterska.

11. Skolsköterska går igenom anmälan och utser två personer ur Trygghetsgruppen som tar hand om ärendet. Enskilda samtal förs med alla inblandade elever. Eleven får själv gå hem och berätta om samtalet för sina föräldrar. Därefter kontaktas föräldrarna av en person ur Trygghetsgruppen. Man berättar vad som hänt och vad som beslutats. Uppföljande samtal hålls. Alla samtal dokumenteras.

Åtgärdsprogram upprättas vid behov till stöd för både den som kränt och den som kränkts. Uppföljning av åtgärdsprogrammet.

12. Om kränkningarna eller trakasserier inte upphört lämnas ärendet till rektor. Tillsammans med berörda personer görs en handlingsplan för att komma till rätta med problemet.

OBS!

- Misstanke om brott polisanmäls
- Vid svåra personskador och tillbud som inneburit allvarlig fara för liv och hälsa underrättas omedelbart Arbetsmiljöverket och Försäkringskassan
- Anmälan till socialtjänsten görs vid behov, i samråd med kurator.
- Rektor kan utfärda skriftlig varning och besluta om avstängning i max en vecka högst två gånger per termin

Rutiner för att utreda och åtgärda när elev kränks av personal Om en elev utsätts för kränkningar av personal skall händelsen anmälas till mentor, elevhälsoteam, Trygghetsgrupp eller annan vuxen på skolan som eleven har förtroende för.

Mottagaren av informationen anmäler omedelbart händelsen till rektor som i sin tur anmäler till huvudmannen, Utbildningsförvaltningen. Vårdnadshavare informeras. Ansvarig för att detta sker är rektor.

Rektor ansvarar för att utredning sker genom samtal med alla parter. Samtalen dokumenteras.

Rektor ansvarar för att lämpliga åtgärder vidtas. Åtgärder som sätts in bör leda till långsiktiga lösningar. Även åtgärderna dokumenteras och rektor följer upp ärendet med elev och vårdnadshavare.

Rektor träffar regelbundet den personal som kränkt eleven och följer upp ärendet. Om personalen så önskar kan en facklig representant närvara vid samtalen.

Rektor ska under utredningstiden ha kontakt med sin chef och de avgör tillsammans om ärendet ska anmälas till annan myndighet. Rektor och Utbildningsförvaltningens personalavdelning beslutar om ev. disciplinära åtgärder. Facket bör då kopplas in.

Rutiner för uppföljning

- Våra åtgärder följs upp regelbundet.
- Trygghetsgruppen följer upp ärenden som anmälts till dem.
- Mentor följer upp ev. åtgärdsprogram som upprättats till stöd för elev
- Mentorerna följer upp elevnärvaron och utreder frånvaron
- Försittningsansvarig följer upp försittningstillfällena och anmäler elever som varit i försittning fler än tre gånger till rektor
- Arbetslagsledarna ansvarar att arbetslagen utvärderar skolans rutiner
- Rektor ansvarar att skolans likabehandlingsplan med rutinerna utvärderas och åtgärderna revideras vid behov.
- Elevhälsoteamet ansvarar att följa upp åtgärdsprogrammen

Rutiner för dokumentation

Alla samtal och incidenter dokumenteras av berörd personal.

Rektor ansvarar för dokumentation i ärenden där personal har kränkt en elev.

Ansvarsförhållande Kränkningar elev - elev:

Närvarande personal ingriper, utreder och åtgärdar, informerar mentorn. Mentor informerar föräldrarna och dokumenterar samtalen

Arbetslaget har informationsansvar gentemot rektor och elevhälsoteamet

Trygghetsgruppen har ansvar för utredning, uppföljning, information och dokumentation i ärenden som anmälts till dem.

Rektor har ansvar för ärenden där personal kränkt en elev.

Begrepp

Diskriminering

Diskriminering är när skolan på osakliga grunder behandlar en elev sämre än andra elever och behandlingen har samband med diskrimineringsgrunderna kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, eller ålder. Diskriminering kan vara antingen direkt eller indirekt.

Direkt diskriminering

Med direkt diskriminering menas att en elev missgynnas och det har en direkt koppling till någon av diskrimineringsgrunderna. Ett exempel kan vara när en flicka nekas tillträde till ett visst gymnasieprogram med motiveringen att det redan går så många flickor på just detta program.

Indirekt diskriminering

Indirekt diskriminering sker när en skola tillämpar en bestämmelse eller ett förfaringsätt som verkar vara neutralt, men som i praktiken missgynnar en elev på ett sätt som har samband med diskrimineringsgrunderna.

Om exempelvis alla elever serveras samma mat, kan skolan indirekt diskriminera de elever som på grund av religiösa skäl eller på grund av en allergi behöver annan mat.

Trakasserier och kränkande behandling

Trakasserier definieras i diskrimineringslagen som ett uppträdande som kränker en elevs värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna (jämför kränkande behandling nedan).

Det kan bland annat vara att man använder sig av förlöjligande eller nedvärderande generaliseringar av till exempel ”kvinnliga”, ”homosexuella” eller ”bosniska” egenskaper. Det kan också handla om att någon blir kallad ”blatte”, ”mongo”, ”fjolla”, ”hora”, eller liknande. Det gemensamma för trakasserier är att de gör att en elev eller student känner sig förolämpad, hotad, kränkt eller illa behandlad.

Kränkande behandling

Kränkande behandling definieras i skollagen som ett uppträdande som kränker en elevs värdighet, men som inte har samband med någon diskrimineringsgrund.

Gemensamt för trakasserier och kränkande behandling är att det handlar om ett uppträdande som kränker en elevs värdighet. Några exempel är behandling som kan vara slag, öknamn, utfrysning och kränkande bilder eller meddelande på sociala medier (till exempel Facebook).

Både skolpersonal och elever kan agera på ett sätt som kan upplevas som trakasserier eller kränkande behandling.

Exempel på händelser som kan vara det som i lagen benämns kränkande behandling

- Carl blir ofta kontaktad via msn av elever på skolan. Där kallar de honom ”pucko” och ”tjockis”. De har också lagt ut bilder av Carl på Lunarstorm. Bilderna har tagits i duschen efter gymnastiken.
- Lisa är stökig i klassrummet och vill inte lugna ner sig trots lärarens tillsägelse. Ett gräl som uppstår emellan dem slutar med att läraren ger Lisa en örfil.
- Oliver har slutat fråga om han får vara med och leka på rasterna. Han är hellre ensam än att behöva höra de andra säga att han inte får vara med. Skolans personal tror att Oliver är ensam för att han tycker om det. ”Han är en ensamvarg”, säger klassläraren. Oliver orkar inte förklara hur det egentligen ligger till.

Sexuella trakasserier

Trakasserier kan också vara av sexuell natur. De kallas då för sexuella trakasserier.

Det kan handla om beröringar, tafsningar, skämt, förslag, blickar eller bilder som är sexuellt anspelade. Det kan också handla om sexuell jargong. Det är personen som är utsatt som avgör vad som är kränkande.

Repressalier

Personalen får inte utsätta en elev för straff eller annan form av negativ behandling på grund av att eleven eller vårdnadshavaren har anmält skolan för diskriminering eller påtalat förekomsten av trakasserier eller kränkande behandling. Det gäller även när en elev, exempelvis som vittne, medverkar i en utredning som rör diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling.

Diskrimineringsgrunderna

Kön

Med kön avses enligt diskrimineringslagen att någon är kvinna eller man.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering och trakasserier

- Maria vill göra sin praktik på en målarfirma, men studie- och yrkesvägledaren avråder henne med argumentet ”Det är för hårt arbete för en tjej”. [diskriminering]
- Pedro blir retad av kompisarna på fritidshemmet för att han är den ende killen som valt att gå med i dansgruppen. [trakasserier på grund av kön]
- Några elever på skolan sprider ett rykte om Karin, att hon betar sig som en hora och hånglar med vem som helst. [sexuella trakasserier]

Könsidentitet eller könsuttryck

Med könsöverskridande identitet eller uttryck avses enligt diskrimineringslagen att någon inte identifierar sig som kvinna eller man eller genom sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön.

Diskrimineringsombudsmannen har valt att använda sig av begreppen könsidentitet eller könsuttryck eftersom lagens begrepp könsöverskridande identitet eller uttryck signalerar att det som skyddas är en avvikelse från ”det normala”.

Diskrimineringsgrunden ska inte förväxlas med grunden sexuell läggning. Transpersoner kan vara såväl homo-, bi- som heterosexuella.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier

- Jorge blir förlöjligad och hånad av en grupp killar i skolan eftersom han sminkar sig med mascara och läppglans. [trakasserier]
- Kim, som identifierar sig som intergender, söker upp skolkuratoren på sitt gymnasium för att tala om problem i familjen. Skolkuratoren ifrågasätter Kims könsidentitet och istället för att få prata om sina problem hemma, måste Kim förklara och försvara vad intergender betyder och innebär. [diskriminering]
- Alex, som klär sig i kjol och klänning, blir utföstad av de andra tjejerna från skolans tjejtoalett eftersom de tycker att Alex är för mycket kille för att få gå in där. [trakasserier]

Etnisk tillhörighet

Med etnisk tillhörighet menas enligt diskrimineringslagen nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande.

Illa människor har en etnisk tillhörighet. En person som är född i Sverige kan vara rom, same, svensk, kurd eller något annat. En och samma person kan också ha flera etniska tillhörigheter.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier

- En skola med många elever med annan etnisk tillhörighet än svensk ger förtur åt etniskt svenska barn vid antagning av nya elever för att inte få en alltför segregerad elevgrupp. [diskriminering]
- Thomas, som är svart, får många kommentarer från de andra eleverna om sitt hår och sin hudfärg. Många vill ta och känna på honom. Klassföreståndaren avfärdar honom med att ”Ja, men du vet ju att du är annorlunda. Det är klart att de andra är nyfikna på dig. De menar ju inget illa”. [trakasserier]
- Maria är bäst i klassen på svenska. Hon är aktiv på lektionerna och har alla rätt på proven. Läraren vill inte ge Maria MVG, då svenska inte är hennes modersmål. [diskriminering]

Religion eller annan trosuppfattning

Diskrimineringslagen definierar inte religion eller annan trosuppfattning. Enligt regeringens proposition (2002/03:65) bör endast sådan trosuppfattning som har sin grund i eller samband med en religiös åskådning som till exempel buddism eller ateism omfattas av diskrimineringskyddet. Andra etniska, politiska eller filosofiska uppfattningar och värderingar som inte har samband med religion faller utanför.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier

- Vincent, vars familj är med i Pingstkyrkan, blir ofta retad för det av några klasskamrater. De säger det på skämt, men han tycker inte att det är roligt. [trakasserier]
- Läraren nekar Leila att bära huvudduk på SFI-undervisningen med motiveringen
- ”Huvudduk är ett tecken på kvinnoförtryck”. Det innebär att Leila utestängs från sin utbildning. [diskriminering]
- Rebecka är judinna. En dag har någon ristat ett hakkors på hennes skåp. [trakasserier]

Funktionsnedsättning

Med funktionshinder menas i diskrimineringslagen varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller sjukdom fanns vid födelsen, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå.

DO använder sig av Handisams beteckning funktionsnedsättning – och inte funktionshinder eftersom hindren finns i samhället och inte hos personen.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier

- På skolavslutningen ropade skolans rektor upp alla elever individuellt och tackade av var och en förutom särskoleklassen, som hon ropade upp som grupp. [diskriminering]
- Elenas pappa har en CP-skada. Hon blir arg och ledsen när andra elever i skolan ropar ”Din pappa är jävla CP.” [trakasserier]
- Patrik, som har ADHD, blir utkörd från klassrummet för att han inte kan sitta still. Han lämnar hela tiden sin plats. En dag klarar lärarvikarien inte av situationen utan skickar hem Patrik med orden ”ADHD-barn borde inte få gå på högstadiet!” [diskriminering och trakasserier]

Sexuell läggning

Med sexuell läggning avses enligt diskrimineringslagen homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier som har samband med sexuell läggning

- Några elever i skolan brukar vara elaka mot Johanna på många olika sätt. Oftast kallar de henne ”äckliga lebb”. [trakasserier]
- Det har gått bra i skolan för James tills hans två pappor kom på besök. Efter det har han svårt att få vara med i grupparbeten och ibland får han jobba ensam.
- James vill inte vända sig till sin lärare eftersom läraren ser att de andra fryser ut honom, men inte gör något. [trakasserier]
- På skolan ordnas en avslutningsbal. Elin och Anna, som är ett par, får inte dansa den första uppvisningsdansen tillsammans. [diskriminering]

Ålder

Med ålder avses enligt diskrimineringslagen uppnådd levnadslängd.

Skyddet mot åldersdiskriminering omfattar alla, unga som gamla. Åldersnormen kan se olika ut i olika sammanhang, men generellt drabbas yngre och äldre av diskriminering på grund av ålder. Skyddet gäller alltså även i skolan.

Det är dock tillåtet att särbehandla på grund av ålder, till exempel om särbehandlingen är en tillämpning av skollagen.

Exempel på händelser som kan vara trakasserier:

- Malte är ett år yngre än sina klasskamrater och blir ofta retad på grund av detta. [trakasserier]
- Agnes pappa är mycket äldre än de andra papporna i hennes klass. Hon blir sårad när de andra klasskamraterna skämtar om det. Hon har sagt ifrån att hon blir ledsen, men de fortsätter i alla fall. [trakasserier]